

**ՀԱՆԴԻՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌՈՒՄ՝ ՍՐԲԱԼՈՒՅՍ
ՄԵՌՈՆԻ ՕՐՀՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ
ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹՅԱՆ ՔՍԱՆԱՄՅԱԿԻ ԱՌԻԹՈՎ**

ԺԱՄԱՆՈՒՄ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՆԵՐԻ ԵՎ ՀՅՈՒՐԵՐԻ

1976 թվականի սեպտեմբերի 25-ից հոկտեմբերի 5-ը պատմական և հիշարժան օրեր հանդիսացան մեր եկեղեցական և ազգային ժամանակակից պատմության մեջ ու մի ուշագրավ հանգրվան **Մայր Աթոռ ս. Էջմիածնի և Վեհափառ Հայրապետի** եկեղեցաշեն, հայրենամպեր գործունեության ճանապարհի վրա՝ ոգևորիչ արդյունքներով:

1975 թվականի հոկտեմբերին լրացավ Հայոց Հայրապետի գահակալության քսանամյակը:

Մայր Աթոռի **Գերագույն հոգևոր խորհուրդը** որոշեց 1976 թվականի աշնանը համազգային հանդիսությամբ նշել հիշարժան այդ իրադարձությունը և այս առթիվ ս. Էջմիածնում կատարել մեծ սրբալույս **մեռոնի օրհնությունը**:

Հայոց Հայրապետի գահակալությունը մեր եկեղեցու ներկա պատմության ժամանակաշրջանում մի նոր էջ բացեց հայ եկեղեցու և Մայր Աթոռ ս. Էջմիածնի տարեգրության մեջ հոգևոր, եկեղեցական, մշակութային, շինարարական, հայրենասիրական ու խաղաղասիրական խանդավառ իրագործումներով, ինչպես նաև միջեկեղեցական հարաբերությունների սերտացման և ամրապնդման ուղղությամբ:

Անցնող քսան և մեկ տարիների ընթացքում Հայոց Հայրապետի քարձր անձնավորությունը հույնացել է Մայր Աթոռի և Հայոց վերածնված աշխարհի հետ: Նրա ոգեշնչող անձնավորությունից ճառագայթող լույսն է, որ ջերմացրել է ողջ հայության սիրտը որ ի հայրենիս և ի սփյուռն աշխարհի և անքակտելի կերպով կապել սուրբ Էջմիածնի և հայոց մայր երկրի հետ:

Սեպտեմբերի 21-ից սկսած մինչև 25-ը Մայր Աթոռ ժամանեցին Երուսաղեմի հայոց ամենապատիվ տ. Եղիշե պատրիարքը, Կ. Պոլսի հայոց ամենապատիվ տ. Շնորհք պատրիարքը, Արևմտյան Եվրոպայի հայրապետական պատվիրակ և Ֆրանսիայի հայոց առաջնորդ տ. Սերովբե արքեպիսկոպոս Մանուկյանը, ԱՄՆ-ի հայոց արևելյան թեմի առաջնորդ տ. Թորգոմ արքեպիսկոպոս Մանուկյանը, ԱՄՆ-ի հայոց արևմտյան թեմի առաջնորդ տ. Վաչե արքեպիսկոպոս Հովսեփյանը, Հարավային Ամերիկայի հայրապետական պատվիրակ և Արգենտինայի հայոց առաջնորդ տ. Բաբգեն արքեպիսկոպոս Ապատյանը, Իրաքի հայոց առաջնորդ տ. Ասողիկ արքեպիսկոպոս Ղազարյանը, Ավստրալիայի և Նոր Զելանդիայի հայոց առաջնորդ տ. Գարեգին եպիսկոպոս Գազանճյանը, Ռումինիայի և Բուլղարիայի հայոց թեմերի առաջնորդ տ. Տիրացր եպիսկոպոս Մարտիրոսյանը, Անգլիայի հայրապետական պատվիրակ և Լոնդոնի հայոց հոգևոր տեսուչ տ. Ներսես եպիսկոպոս Պողոսյանը, Եգիպտոսի հայոց առաջնորդական փոխանորդ տ. Ներսես Ծ. վարդապետ Փապուճյանը, Դամասկոսի հայոց առաջնորդ տ. Ոսկան Ծ. վարդապետ Գալբակյանը՝ ի գլուխ եկեղեցական և աշխարհական պատգամավորների:

Ներքին թեմերից հույնաբնակ հանդիսություններին մասնակցում էին եպիսկոպոսաց դասը՝ ի գլուխ պատգամավորությունների. Արարատյան հայրապետական թեմի առաջնորդական փոխանորդ տ. Կոմիտաս արքեպիսկոպոս Տեր-Ստեփանյանը, Ծիրակի թեմի առաջնորդ տ. Նարեկ եպիսկոպոս Ծաքարյանը, Վրաստանի թեմի առաջնորդ տ. Գևորգ եպիսկոպոս Սերապիդյանը, Ադրբեջանի թեմի առաջնորդ տ. Հուսիկ եպիսկոպոս Մանթուրյանը, ս. Գեղարդ վանքի վանահայր տ. Վահան եպիսկոպոս Տերյանը և Մայր Աթոռի դիվանապետ տ. Արսեն եպիսկոպոս Բերբերյանը:

Հրավիրյալների թվում էին՝ Փարիզում հայրապետական պատվիրակի փոխանորդ տ. Գյուտ եպիսկոպոս Նազաշյանը, Մարսելում հայրապետական պատվիրակի փոխանորդ տ. Հակոբ եպիսկոպոս Վարդանյանը, Կանադայի հայոց առաջնորդական փոխանորդ տ. Արիս եպիսկոպոս Ծիրվանյանը, Ավստրիայի հայոց հոգևոր հովիվ տ. Մեսրոպ Ծ. վարդապետ Գրիգորյանը, Իտալիայի հայոց հոգևոր հովիվ տ. Ժիրայր վարդապետ Թաշճյանը և Հնդկաստանի հայոց հոգևոր հովիվ տ. Հակոբ քահանա Գյուլչյանը:

Հանդիսություններին մասնակցելու համար ս. Էջմիածին էին ժամանել նաև քույր եկեղեցիների հոգևոր պետեր և ներկայացուցիչներ:

Ռուս պրավոսլավ եկեղեցու պատվիրակությանը գլխավորում էր Մոսկվայի և համայն Ռուսաստանի Նորին Սրբություն Պիմեն Պատրիարքը, վրաց օրթոդոքս եկեղեցու պատվիրակությանը՝ Նորին Սրբություն Տ. Դավիթ Ե Պատրիարք-կաթողիկոսը, հնդիկ մալաբար եկեղեցու պատվիրակությանը՝ Նորին Սրբություն Բասիլիոս Մար Թոմա Մաթթեոս Ա կաթողիկոսը:

Հոռմենական կաթոլիկ եկեղեցու պետ Նորին Սրբություն Պողոս Զ Պապին ներկայացնում էր կարդինալ Ժան Վիլբրանդսը, անգլիկան եկեղեցուն և Բնտրքերիի Տ. Ֆրեդերիկ Կոզան արքեպիսկոպոսին՝ Լոնդոնի եպիսկոպոս տ. Զերայդ Ալեքսանդր Էլիսոնը, Երուսաղեմի հունաց պատրիարքու-

ԱՐԲԱՆԿԱՅԱՆ ՄԵՐՈՒՆԻ ՕՐՀԱՄԹԱՅԱՆ ԱՐԱՐԻՆԴՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ՄԻ ԳԱՂ

թյանը՝ տ. Գերմանոս Մամախա միտրոպոլիտը, Երուսաղեմի ֆրանչիսկյան միաբանությանը՝ կուստոդ տ. Մաուրիլիո Սակկի վարդապետը:

Երևանի օդանավակայանում հոգևորական և աշխարհական բոլոր պատգամավորները, ինչպես նաև քույր եկեղեցիների հոգևոր պետերն ու ներկայացուցիչները դիմավորվեցին հանդիսավորությամբ և ջերմորեն՝ հաճախ վեհափառ Հայրապետի գլխավորությամբ:

Հայոց Հայրապետի և Մայր Աթոռի հարգելի հյուրերին Երևանի օդանավակայանում ողջունեց և բարի գալուստ մաղթեց հայրենի կառավարության և ՀՍՄՀ Մինիստրների սովետին առընթեր հայ եկեղեցու գործերի խորհրդի անունից խորհրդի նախագահ պրն. Մարգիս Գասպարյանը:

Բոլոր հոգևորական պետերն ու պատգամավորներն օդանավակայանից հանդիսավորապես առաջնորդվեցին Մայր Աթոռ և Իջման սուրբ սեղանի առաջ կատարեցին իրենց ուխտն ու աղոթքը:

Հայոց Հայրապետը Մայր տաճարում ջերմորեն ընդունեց Տ. Պիմեն Սյրբազան Պատրիարքին, Տ. Գավիթ Ե Պատրիարք-կաթողիկոսին և Տ. Բասիլիոս Մար Թոմա Մատթեոս Ա կաթողիկոսին:

Մայր տաճարում Հայոց Հայրապետը և քույր եկեղեցիների հոգևոր պետերը փոխանակեցին բարիգալուստ և ողջույնի ճառեր:

ԿԻՐԱԿԱՄՏԻ ԺԱՄԵՐԳՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՀՈԳԵՎՈՐ ՀԱՄԵՐԳ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ

Սեպտեմբերի 25-ին, շաբաթ օրը, երեկոյան ժամը 18-ին, քույր եկեղեցիների հոգևոր պետերը և հայ եկեղեցու նվիրապետական Աթոռների գահակալները, արքեպիսկոպոսներն ու եպիսկոպոսները, վարդապետներն ու քահանա հայրերը, Հայոց Հայրապետի գլխավորությամբ, եկեղեցական թափուրով և ուխտավորների ու հավատացյալների խումբերամբ բազմությամբ առաջնորդվեցին Մայր տաճար՝ ներկա լինելու կիրակամոտի հանդիսավոր ժամերգությանը:

Հավարտ ժամերգության, ի պատիվ հոգևոր պետերի, պատգամավորների և ուխտավորների, տրվեց հոգևոր համերգ՝ Մայր տաճարի երգչախմբի կատարմամբ՝ գեղարվեստական ղեկավարությամբ խմբավար Խորեն Մեյխանեջյանի:

Համերգի մեներգերը կատարում էր սիրված երգչուհի Լուսինե Զաքարյանը, իսկ երգեհոնի բաժինը՝ երգեհոնահար Լևոն Աբրահամյանը:

Համերգի ծրագրում կային «Խորհուրդ խորին»-ը, «Հասուն հաւուն»-ը, «Քրիստոս պատարագեալ»-ը, «Գովեա Երուսաղեմ»-ը, Բորդիանակու «Կոնչերտո»-ն, Չայկովսկու «Տէր ողորմեա»-ն, «Հրեշտակային» հունական տաղը և Ա. Ծարպանտիեի «Լաուդատե Դոմինում»-ը:

Հոգևոր համերգի ավարտին հնչեց նաև վեհ ու հանդիսավոր «Հայրապետական ձոն»-ը, որ ստեղծագործել էր երգչախմբի վաստակավոր ղեկավար Խորեն Մեյխանեջյանն ի պատիվ Հայոց Հայրապետի՝ Նրա գահակալության քսանամյակի առիթով:

Ժամը 20-ին քույր եկեղեցիների հոգևոր պետերն ու ներկայացուցիչները, ինչպես նաև հայ հոգևորականները, վեհափառ Հայրապետի գլխավորությամբ, ընթերցեցին Մայր Աթոռի միաբանական սեղանատանը:

ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ ՍՈՒՐԲ ՊԱՏԱՐԱԳ ՄԱՅՐ ՏԱԾԱՐՈՒՄ

Սեպտեմբերի 26. Կիրակի: Տոն Վարագա ա. Խաչի:

Ժամը 10-ին Մայր տաճարում հանդիսավոր սուրբ պատարագ մատուցեց Կ. Պոլսի հայոց տ. Շնորհք սրբազան պատրիարքը: Սուրբ սեղանին սպասարկում էին տ. Գևորգ Ծ. վրդ. Կարախչյանը, տ. Ներսէս Ծ. վրդ. Փապունյանը, տ. Վիգեն, տ. Խաժակ վարդապետները և Մայր Աթոռի սարկավագների խումբը:

Ժամը 11-ին Վեհափառ Հայրապետը, քույր եկեղեցիների հոգևոր պետերը և ողջ հայ հոգևորականությունը եկեղեցական թափորով, Մայր տաճարի զանգերի տոնական ու զվարթ դղանջների ներքո, մայրավանքի շրջակայքում հավաքված տասնյակ հազարավոր ուխտավորների և հավատացյալների խանդավառ արտահայտությունների ներքո, առաջնորդվեցին Մայր տաճար:

Մայր տաճարի աջակողմյան և ձախակողմյան դասերում, իրենց դիրքի և աստիճանի համեմատ, առանձին գահերի վրա, տեղ էին գրավել հոգևոր պետերը: Եկմալյանի սուրբ պատարագի երգեցողությունը կատարում էր Մայր տաճարի երգչախումբը:

«Հայր մեր»-ից առաջ սուրբ Սեղան բարձրացան Վեհափառ Հայրապետը և Տ. Պիմեն Պատրիարքը:

Տ. Պիմեն Սրբազան Պատրիարքը Մայր Աթոռում սրբալույս մեռոնի օրհնության ստիթով ներկաներին ողողեց ողջույնի և շնորհավորանքի հետևյալ ջերմ խոսքը.

Տ. ՊԻՄԵՆ ՊԱՏՐԻԱՐԷԻ ՈՂՋՈՒՅՆԻ ԽՈՍՔԸ ՄԱՅՐ ՏԱԾԱՐՈՒՄ
(Կիրակի օրը, սեպտեմբերի 26-ին)

Զերդ. Սրբություն,

Ի Տեղ սիրեցյալ Սրբազան Ծայրագույն Պատրիարք և կաթողիկոս Ամենայն Հայոց Վազգեն Առաջին.

Ամենապատիվ Հովվապետներ,

Հարգարժան Հայրեր, եղբայրներ և քույրեր,

Հարգելի հյուրեր.

Մենք եկել ենք այստեղ, հնադարյան, բայց միշտ գեղեցիկ Էջմիածին սրբավայրը՝ բաժանելու համար Հայաստանյայց առաքելական սուրբ եկեղեցու ուրախությունը Ամենայն Հայոց Ծայրագույն Պատրիարք և կաթողիկոս Վազգեն Առաջինի հայրապետական գործունեության 20-ամյակի առիթով:

Եկել ենք նաև ներկա լինելու մեր հայ եղբայրների ու քույրերի հետ միասին, որոնք այնքան մոտ են մեզ հավատով ու քրիստոնեական կյանքով, մեռնոօրհնության սրբազան արարողությանը:

Հանուն ռուս պրովոպալ եկեղեցու, նրա հոգևոր դասի և հավատացյալ ժողովրդի Մենք ջերմորեն ողջունում ենք Զերդ. Սրբությանը և սրտագին աղոթում, որպեսզի ամենաողորմածն Աստված պարգևի Ձեզ բազում արգասավոր տարիներ՝ նույն հաջողությամբ գլխավորելու համար եղբայրական հայ առաքելական եկեղեցին:

Այսօր նորից, ինչպես մի քանի տարիներ առաջ, Մենք խորին հուզմունքով մտանք Մայր Աթոռ սուրբ Էջմիածնի տաճար, որը կենդանի վկան

Է մեծ, տաղանդավոր և ջերմասիրտ հայ ժողովրդի հինավուրց պատմության, մի ժողովուրդ, որն անցել է բազմադարյան փշոտ ճանապարհ և այժմ ձեռք բերել ծաղկուն կյանք մեր մեծ ու սիրեցյալ հայրենիքի ժողովուրդների եղբայրական ընտանիքում, որի բարօրությանը մենք նվիրում ենք մեր ընդհանուր աղոթքներն ու ջանքերը:

Այսօր Մենք գտնվում ենք այստեղ, ձեր մեջ, վկայելու Աստուծո օգնականությանը պահպանված մեր հոտի մեծ սերը Ձեր և հայ եկեղեցու սիրեցյալ զավակների նկատմամբ, որպեսզի մեկ անգամ ևս ընդգծվեն մեր երկու եկեղեցիների ու ժողովուրդների միջև եղած սերտ կապերը:

Ողորմությամբ միակ Աստուծո և սուրբ Երրորդության Մենք ուրախ ենք հայտնելու, որ մեր եկեղեցական հարաբերությունները երբեք չեն մթազնվել անվատահաճության և անհասկացողության զգացումներով:

Հայ առաքելական եկեղեցին և ռուս պրավոսլավ եկեղեցին, ղեկավարվելով քրիստոնեական պարտքի գիտակցությամբ, սիրո և եղբայրության զգացումով գործել և գործում են համուն քրիստոնեության՝ առաջնորդելով Աստուծո ժողովուրդը, դաստիարակելով իրենց հոտը հավատի և բարեպաշտության ոգով:

Մեր եկեղեցիները նշանակալից ուշադրություն են նվիրում եկեղեցական միության հարցերին ինչպես աստվածաբանական խնդիրները խորապես ուսումնասիրելու, այնպես էլ զանազան միջոցառման համադրյալների մեր ներկայացուցիչների մասնակցության միջոցով:

Տեղին է այստեղ նշել, որ օրթոդոքս եկեղեցիները և արևելյան հին (ոչ քաղկեդոնական) եկեղեցիները ամենայն անկեղծությամբ ձգտում են գտնել ուղիներ, որոնք տանեին դեպի կատարյալ միություն ի Քրիստոս: Նրանց այդ ձգտումը արտահայտվում է աստվածաբանական երկխոսությունների միջոցով: Մենք աղոթում ենք և հավատում, որ Տիրոջ օգնականությամբ մեր ջանքերը հաջողություն կունենան՝ վերականգնելու 15 դար առաջ եկեղեցիների՝ ի հաղորդության եղած և ապա ընդհատված հարաբերությունները, որով և կկարողանանք միաստեղ մոտենալ Հաղորդության սուրբ սկիհին՝ փառաբանելով մեր Հովվապետին և մեր Տեր Հիսուս Քրիստոսին, որը հանդիսանում է միակ, սուրբ, ընդհանրական և առաքելական եկեղեցու Գլուխը:

Խոսելով համատեղ գործունեության մասին, Մենք ընդգծում ենք մեր երկու եկեղեցիների ձգտումը՝ գործունե կերպով մասնակցելու այն բարի ջանքերին, որոնք նպաստում են միջազգային լարվածության թուլացման, խաղաղության պահպանման և ամրապնդման գործին, ինչպես նաև մեր բազմազգ մեծ պետության բարօրությանը:

Խաղաղությունը ընտանիքում՝ ընտանեկան կյանքի երջանկության և բարեկեցության հիմքն է. խաղաղությունը ամբողջ աշխարհում՝ բոլոր ժողովուրդների երջանկության ու բարօրության հիմքն է: Դա մի հնարավորություն է բոլոր եկեղեցիների համար հանգիստ և արդյունավետ կերպով իրագործելու իրենց առաքելությունը երկրի վրա: Մեծ է խաղաղության ջատագովներին խոստացված պարգևը, «որովհետև նրանք Աստուծո որդիներ պիտի կոչվեն» (Մատթեոս Ե 9): Մենք գոհունակությամբ նշում ենք, որ մեր երկու եկեղեցիների ապաստվորներն ու հավատացյալները միական են իրենց ցանկության մեջ՝ մասնակցելու աշխարհի վրա օրհնյալ ու բաղձալի խաղաղության ստեղծման գործին: Մենք հավատում ենք, որ կգա ժամանակ, երբ մարդիկ, ի կատարումն Եսայի մարգարեի խոսքերի, «իրենց սուրերը խոփե-

րի և իրենց նիզակները մանգաղների պիտի վերածեն. ազգը ազգի վրա սուր պիտի չվերցնի, և պիտի չսովորեն պատերազմել» (Եսայի Բ 4):

Այս նշանակալից օրը, աղոթելով այս սուրբ տաճարում, Մենք եռանդագին խնդրում ենք երկնավոր Հորը, որ սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի հովա-նու ներքո եղող Հայաստանյայց առաքելական եկեղեցին իր իմաստուն Հովվապետի՝ Ծաղաբույս Պատրիարք-Կաթողիկոս Նորին Սրբություն վազ-գեն Առաջինի ղեկավարությամբ առավել ամրամա և ծաղկի՝ բազմապատ-կելով հոգևոր արժեքները, արմատավորելով հավատը, բարեպաշտությունը, սերը և խաղաղությունը:

Թող Աստուծո օրհնությունը միշտ լինի Հայաստանյայց առաքելական սուրբ եկեղեցու բարեպաշտ զավակների վրա: Թող Աստված գորացնի Ձեր Սրբության ուժերը՝ շարունակելու համար Ձեր օգտաշատ հովվապետական գործունեությունը երկար և երկար տարիներ:

Թող մեր Տեր Հիսուս Քրիստոսի շնորհները, առավածային սերը և սուրբ Հոգու գորությունը լինի բոլորիս հետ:

Հայոց Հայրապետը, արտահայտելով Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի, ողջ հայ եկեղեցու և բովանդակ հայ ժողովրդի ուրախությունն այս հանդիսավոր առիթով, ողջունեց բոլոր հյուրերի ներկայությունը՝ ի դեմս Տ. Պիմեն Պատրիարքի, ապա քարոզեց օրվա հանդիսության հոգևոր նշանակության մա-սին և ասաց.

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԽՈՍՀԸ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ

(Կիրակի օրը, սեպտեմբերի 26-ին)

Ձեր Սրբություն, սիրեցյալ եղբայր Մեր ի Քրիստոս.

Այսօր մեր եկեղեցու համար, մեր համայն ժողովրդի համար պատմա-կան մի օր է, սուրբ օր, որովհետև պատրաստվում ենք այս սուրբ պատա-րագով օրհնել մեռու մեր բարեպաշտ ժողովրդի համար:

Այս սրբազան պահին Դուք գալիս եք ոչ միայն Մեր կողքին լինելու ու Մեզ հետ ուրախանալու և աղոթելու, այլ նաև բերում եք Ձեր արտից բխած քաղցր մաղթանքները՝ ուղղյալ մեր ս. եկեղեցուն, մեր ժողովրդին և անձամբ Մեր անձին: Եվ ներկայացնում եք Մեզ, իբրև թանկագին նվեր, մեր Տիրոջ և Փրկչի սրբանկարը: Մենք հաճում մեր եկեղեցու և ժողովրդի՝ հայտնում ենք Մեր խորագգաց շնորհակալությունը այն բոլոր բարիքների համար, որ Դուք շնորհում եք մեզ:

Դուք Ձեր խոսքում շատ գեղեցկահյուս կերպով ոգեկոչեցիք սիրո կա-պերը մեր երկու եկեղեցիների և ժողովուրդների միջև: Իրապես՝ ռուս պրա-վոդավ եկեղեցու և Հայաստանյայց առաքելական եկեղեցու հարաբերու-թյունները դարերի պատմություն ունեն և սկիզբ են առնում տակավին Կիև-յան Ռուսաստանի օրերից, երբ քրիստոնեության լույսը ծագեց ռուս հավա-տավոր ժողովրդի հոգու մեջ: Դարերի ընթացքում այդ բարեկամությունը առավել անեց և ծաղկեց, և Մենք, մեր օրերին մանավանդ, երջանիկ ենք առավել ամրապնդված տեսնելու դրանք: Այս վերջին 20 և ավելի տարիների ընթացքում չկա հայ եկեղեցու և մանավանդ ս. Էջմիածնի համար մի հան-դիսավոր պահ, մի կարևոր իրադարձություն, որին ներկա եղած չլինեն ռուս եկեղեցու պատրիարքները կամ նրանց բարձր ներկայացուցիչները: Նույն-պես և Մենք, անձամբ իբրև հայ եկեղեցու Գլուխ և կամ Մեր ներկայացու-ցիչները միշտ եղբայրական սիրով ներկա ենք եղել և մասնակցել ռուս

պրավալավ եկեղեցու կարևոր հանդիսություններին Մոսկվայում, Զագորսկում, Լենինգրադում կամ Կիևում:

Մեր երկու եկեղեցիների գործակցությունը առավել շեշտվում է մահ խաղաղության պայքարի ասպարեզում: Մենք միշտ միասին ենք եղել բարձր հնչեցնելու համար Քրիստոսի խաղաղարար խոսքը ամբողջ աշխարհում: Վստահ ենք, որ մահ հետ այսու մենք մույն աղոթքով և մույն աշխատանքով միասին պիտի լինենք:

Ահավասիկ Մենք անհամբեր պաասում ենք, որ առաջիկա գարունը բացվի, որպեսզի հայ եկեղեցու մի պատվիրակությամբ մերկա լինենք Մոսկվայում Ձեր գլխավորած խաղաղության համաշխարհային կրոնական համագումարին:

Ձեզ լիակատար հաջողություն ենք մաղթում, սիրեցյալ եղբայր, մահ երկար, երջանիկ և խաղաղ տարիներ Ձեր սուրբ առաքելության ճանապարհի վրա:

Թող Աստված օրհնի մեր երկու եկեղեցիների անքակտելի եղբայրությունը և գործակցությունը. ամեն:

Հավարտ ս. պատարագի ողջ հոգևորականությունը, Վեհափառ Հայրապետի գլխավորությամբ, Մայր տաճարից առաջնորդվեց Վեհարան, որտեղ կազմվեց հանդիսավոր մեծ թափոր:

Հայոց Հայրապետն Իր գահակալության քսանմեկերորդ տարում մեծաշուք հանդիսավորությամբ, չորրորդ անգամ լինելով, պիտի կատարեր սրբալույս մեռոնի օրհնություն, որով մի անգամ ևս պիտի փառավորվեր Մայր Աթոռ ս. Էջմիածինը, պայծառամար Հայաստանյայց առաքելական եկեղեցին և մխիթարվեր համայն ժողովուրդը հայոց:

